

Februar utgaven av Papirhuset
19. Februar 2021

Gutten som terga sola, månen, stjernene og nordlyset

Nordsamisk myte om nordlyset

Utdrag fra: Lappiske eventyr og sagn.

To brødre kjørte en gang av gårde for å skille ut rein. Om morgenen da sola sto opp, joika den yngste:

"Solgubben skinner
Skjennes på alt
som e kalt.

Is og sne han bråne
og hver fjær han livet låne."

Du sier den eldste:- Kjære bror, gje dæ ikke til å terge Guds skapninga! Broren brydde seg ikke om det. Han bare joika og la enda mer til. Ikke lenge etterpå kom et svært tett snefokk, og sola blei borte i en sky. Det var umulig å fare videre. De satte opp telt og lå værfast i flere dager. Da det klarna igjen og månen tok til å skinne, joika den yngste:

Litje månemikkelting, la la,
sett som tosken i en ring,
blinke oppi svarte natta, naina.
Tvi, ka frost han tømme!
Sola vil han glømme.

Broren sa at han skulle slutte, men

det brydde han seg ikke om. Da blei det forferdelig tett mørkeskodde. De var midt på fjellet og måtte være der i tre døgn fordi de ikke fant veien.

Da sier den eldste:- Nu kan du se kordan det går når du terge Guds skapninga!

Da mørkeskodda letta, blei det fint vær. Stjernene skinte klart. På nytt tok den yngste til å joike:

Stjernepilt, stjernedilt, ja ja,
blinke litt, vinke litt ja.

Da kom det ei ildkule og traff reinen hans. Den stupte i bakken og var død. Da sier broren hans:- Ka du trur som kommer tel å skje med dæ, så vill som du e! Viss du ikke slutte, ska du berre få se!

Da kjørereinen var død, sier den yngste:- En rein dau, men en igjen. Æ har da sett verre skade før!

Så dro de videre, men den yngste måtte gå og trekke pulken. Om kvelden stansa den eldste for å la reinen sin beite og for å vente på broren sin. Han tente bål og tok til å koke. Da maten var ferdig, kom også den yngste. Etter at de hadde spist, blei det et veldig sterkt nordlys. Den yngste joika:

Nordlyset renne, lip, lip, lip,
flesk i kjeften, lip, lip, lip.

Hammar i skolten, lip, lip, lip,
øks på ryggen, lip, lip, lip.

Brøren hans nekta han å gjøre det,
men han satte i å joike enda høyere.
Da tok nordlyset til å vifte
forferdelig sterkt. Det smalt mot
snøen som om noen slo med et hardt
skinn. Den eldste kvelva pulken og
kraup under den. Men nordlyset slo
den yngste ihjel og brente opp
pesken hans. Da kjørte den eldste
videre med tungt sinn og med sorg i
hjertet for brøren som han hadde
mista. Derfor har de gamle samene
ennå den trua at det er farlig å terge
nordlyset. Dersom du gjør det, kan

nordlyset bli sint og komme å ta deg.
De fant ikke engang kroppen av den
gutten, blei det sagt.

SAMENESVERDEN

Tekst: Sara Lien

Hva avgjør hvem du er? Alle mennesker er ulike og vi har ulike identiteter, men hva utgjør hvem du er? Det er flere faktorer som spiller inn, blant annet bosted, religion, etnisitet og kultur. Hva skjer hvis du tar vekk språket, tradisjonene og kulturen til et menneske? Fra 1850-1950 var dette realiteten til samene i Norge. Det var et mål som sto på agendaen, alle skulle bli nordmenn. Koste hva det koster, nordmenn skulle alle bli.

Historien og fortiden til samer er vanskelig å fastsette, men det finnes flere samiske myter som forteller om et folk som vandret lenge før de slo seg til ro i Sápmi. Men i *Germania*, en bok skrevet av Tacitus som en gang var en romersk embetsmann og historieskriver. Boken har opphav fra 98 etter vår tidsregning og gjør det dermed til den eldste litterære kilden om samer. Samene var opprinnelig nomader som fulgte etter reinsdyrflokken, de flyttet seg også etter sesongbaserte ressurser. Samfunnsordningene samene levde etter

het siida og er en måte å organisere reindriften. På nordsamisk betyr siida felleskap og hjem. Kort og enkelt forklart er det et system der flere mennesker har ansvar for reindriften sammen.

Samene hadde i lang tid levd i autonomi og under koloniseringen ble dette tapt. De mistet land, måtte betale skatter og fikk ikke lenger drive det gamle veidesamfunnet som besto av jakt, fikse og sanking. Men samene har også levd i harmoni med andre norske folkegrupper som vikinger. Vikingene reiste til Sápmi for å bygge båter og snakke med sjamanene. Sjamanene var ikke bare viktige for samene, men også vikinger. De rådførte seg og søkte informasjon, råd og ritualer hos de samiske sjamanene.

Idyllen til jeger og sankerfolkene tok slutt en dag. På 1700-tallet startet Thomas von Westen en misjon og opplysningsarbeid for samene. Læstadianismen begynte å spre seg hos de samiske, men det var ikke før midten av 1800-tallet ting ble brutalt og en ny politikk blomstret fram.

Nasjonalismen var en politisk ideologi som blomstret på 1800-tallet i Europa. En nasjon skulle ha et folk, samhold og tilhørighet ble noe nytt som oppsto under industrialiseringen. Samtidig som stormaktene i Europa koloniserte verden på nytt vokste også nasjonalromantikken i Norge. Typisk norsk skulle opp og fram,

Brudeferden i Hardanger og Synnøve Solbakken har sin opprinnelse fra denne romantiske perioden, men som det meste annet finnes det også en mørk side.

På grunn av nasjonalfølelse og sosialdarwinistiske tankegangen som satte i gang en prosess der samer skulle bli fornorsket. Kort, enkelt og brutalt, samer skulle ikke lenger få være samer, de måtte bli norske. Denne prosessen gikk blant annet ut på at samiske barn ble sendt på internatskole. Ifølge UiO bygde staten 50 skoleinternater i Finnmark mellom 1905 og 1940. Skolene var de fremste og viktigste faktorene under assimileringen av samene. Språket var norsk, det var ikke lov å snakke samisk sammen og samiske tradisjoner, vaner og normer skulle byttes ut med norsk kultur.

Det var et mål, alle skulle bli nordmenn. I 1880 forsvant all samisk undervisning, I 1902 er det kun nordmenn som snakker og skriver norsk som får kjøpe jord i Finnmark, dette var for å forhindre samer og kvener for å eie.

Assimileringspolitikken varte helt frem til 1959, det er bare litt over 60 år siden. I 1948 ble menneskerettighetserklæringen vedtatt av FN. «Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.» Fokuset på

minoriteter ble større, og de språklige og kulturelle forskjellene ble en viktig sak for mange. I perioden 1959-1963 ble flere spørsmål angående samer diskutert i Komiteen. De ønsket å få minoritetskultur inn i det norske samfunnet og ønsket et større fokus på språk og kultur hos minoriteter. Likeverd, felleskap og framtid ble nøkkelord. I 1963 støttet stortinget komiteens synspunkter og stortinget satt opp nytt tiltak og regler som skulle hjelpe.

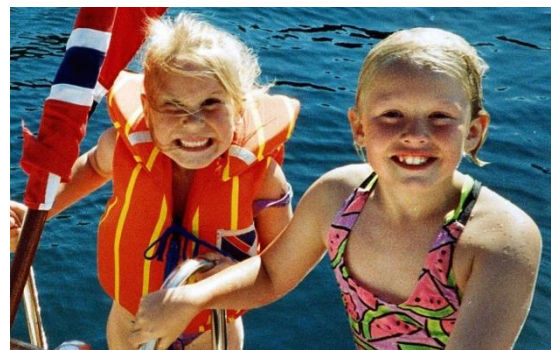
Etter 1963 ble det et stort fokus på å få intrigere samene inn i det norske samfunn, men på deres prinsipper. Flere organisasjoner som ble drevet av frivillige sto på å kjempe for at samer også skulle inn i det offentlige. Sametinget ble opprettet i 1987 samtidig som sameloven som skulle og skal passe på den samiske folkegruppen. I 1990 ratifiserte Norge ILO-konvensjonen nr 169 som sier at urfolk og stammefolk har rett på å ha egen kultur og det er myndighetene sitt ansvar å passe på at de får bevart sin kultur.

Svartmaling og rosemaling i media

Viggo Kristiansen dømt til livstid av media?

Tekst: Tiril Løvås

Bilder: Privat

Stine Sofie(venstre) og Lena(høyre) på båt i 1998. Foto: Privat.

19. Mai 2000 ble Stine Sofie Sørstrønen og Lena Sløgedal Paulsen funnet voldtatt og knivstukket i Baneheia, Kristiansand. Stine Sofie var åtte år gammel og Lena var ti år gammel. Jentene var på besøk hos fedrene sine for helgen og skulle bare ta et kveldsbad, men jentene kom aldri hjem igjen. Saken sendte sjokkbølger gjennom hele Norge. Hvem kunne ha gjort noe sånt?

Det tok fire måneder før politiet fant noen mistenkte. Et vitne kom frem og sa at han hadde sett Jan Helge Andersen og Viggo Kristiansen i Baneheia, på tidspunktet jentene er antatt drept. Jan Helge Andersen tilsto til drapene og er nå allerede ute av fengsel. Viggo Kristiansen derimot nekter

for å ha noe å gjøre med drapene og sitter fortsatt i fengsel etter 19 år og kjemper for at han er uskyldig. Han har spurt hele syv ganger om å få saken sin gjenopptatt.

I følge utskrifter fra Telenor så sendte Kristiansen sin mobil meldinger med en venninne i mellom klokka syv og klokka åtte. Utskriftene viser at mobilen hans befant seg hjemme hos Kristiansen på tidspunktet jentene ble antatt døde. Kristiansen mener dette er bevis for at han ikke var med på voldtekts-drapene, men han ble fortsatt dømt til 21 års forvaring. Han kunne ha kommet ut for lenge siden hadde han tilstått, men han nekter straffskyld. Hvorfor gidder han å kjempe så hardt og bli værene i fengsel så lenge, hvis han er skyldig?

Mennene blir fremstilt veldig forskjellig i media, dette kan ha hatt en påvirkning på rettssaken deres. Andersen ble fremstilt på en måte så vi nesten skal syntes synd på han. En overskrift om han i avisen VG sier: «Angeren, Den nye hverdagen,

Marerittene». Denne tittelen fremstiller Andersen som et offer. Den forteller om hvor fælt han har det og hvor synd det er på han.

Kristiansen blir fremstilt som en ekkel gjerningsmann. Overskriftene om Kristiansen jugde om bevis for å få ham til å virke verre. Den ene overskriften om han i avisen VG sier «Sikre DNA BEVIS mot Viggo Kristiansen». Noe som ikke var sant i det hele tatt. Politet hadde funnet spermprøver i området jentene ble funne, men i året 2000 var ikke DNA testing kommet så langt. Det eneste de fikk ut i fra spermprøvene var at det var en mann som var imellom 25-50 år, hadde blondt hår, blå øyne og andre trekk som de fleste norske menn har. Mange mener at dette ikke burde ha blitt lagt frem som bevis i rettssaken, når det egentlig ikke peker på Kristiansen i det hele tatt. Det er alt for generelt for at det skal kunne brukes imot han.

Bildene media brukte var også med på svartmale Kristiansen og rosemale Andersen. På bildene de brukte av Andersen smiler han og han ser ut som et søt, ung og uskyldig gutt.

Bildene de brukte av Kristiansen derimot er ofte betegnet som «creepy» og gir deg en uggen følelse. Han har rare ansiktsuttrykk og ser litt skremmende ut.

Viggo Kristiansen(venstre) og Jan helge Andersen(høyre). Foto: Privat.

Kristiansen ble svartmalt av media. Dette har ødelagt mye for han i rettssaken hans. Media har allerede bestemt at han gjorde det, selv om han har bevis på at han ikke en gang var i Baneheia på tidspunktet jentene er antatt døde. Media påvirker juryen og domstolene, dette er da negativt for Kristiansen.

Jeg vet ikke helt hva jeg skal tro. Jeg vet ikke sikkert om Kristiansen var med på voldtekts-drapene, men det vet heller ingen andre. Uansett om han gjorde det eller ikke fortjener han en rettferdig rettssak uten negativ påvirkning fra media. Fordi hvis

Kristiansen er uskyldig, så er det som har skjedd, Norges største justismord.

Restaurantbransjen i fare

Tekst: Malin Nygård Ullebø

Ciudad Quesada er en liten by i kommunen Rojales, byen ligger i provinsen Alicante, Spania. I dette området har de valgt å delvis stenge restauranter, cafeer og barer, derfor er bedriftene i en økonomisk risiko. I nærområdet er det flere restauranter og besøke, og i byen er det et stort uteliv og mange som drar ut for og spise. Byen vokser seg større og større, men akkurat nå er de fleste virksomheter satt på pause. Hvordan vil virksomhetene i nærområdet overleve?

I nærområdet Ciudad Quesada er det ikke lov til å dra på cafe og restaurant, men de fleste restauranter tar imot bestillinger til «take away». Jeg tok en liten spasertur ned til sentrum for å se aktiviteten i de ulike restaurantene. Hvordan har koronakrisen påvirket reiselivsaktørene? Det første jeg legger merke til i byen er at de fleste restauranter er midlertidig stengt. Det er naturligvis ingen turister og bordene står  de.

Koronakrisen har påvirket aktiviteten i sentrum, alle sitter for det meste hjemme og venter på at samfunnet skal åpne opp igjen. I en slik pandemi er det viktig å være tålmodige og ikke minst forsiktig. Vi ser at pandemien har påvirket økonomien til reiselivsvirksomheter i hele verden, bedriftene i nærområdet er i en økonomisk fare.

Før pandemien slo ut var det mye aktivitet i byens gater, alle restauranter, cafeer og klesbutikker var åpne. Når solen kom frem var de fleste ute sammen med venner, men i dag kan vi kun nyte solen fra vår egen eiendom. For å ta vare på bedriften best mulig, må de ta i bruk nye metoder og ulike avgjørelser må bli gjort. Om bedriften allerede sliter økonomisk er de ferd med og gå konkurs, dette er faresonen de ikke vil være i. De må ta avgjørelser på om de fortsatt skal holde delvis åpent eller stenge ned midlertidig. Noen restauranter i

byen har valgt å stenge ned midlertidig, og noen holder åpent for mat-levering.

Bedriftene har måtte tilpasse seg til nye omstendigheter, reiselivet er midlertidig satt på pause. Restaurantene i Ciudad Quesada har valgt å gjøre dette på ulike måter. Cerveceria don Carlos er en restaurant/bar som har blitt svært svekket, de har ikke stengt fullstendig ned og holder åpent for «take-away».

Virksomhetene har omstilt og tilpasset seg situasjonen, de har vært innovative og laget skilt som viser at de er åpent og tar imot bestillinger til levering. Andre restauranter i området har valgt og stenge foreløpig, som for eksempel «Day and Night» og «Mister Singhs». The Banana tree er en populær restaurant i Ciudad Quesada som fremdeles holder åpent, det er ikke lov og sitte på restauranten, men

det er åpent for mat-levering. Det er ulike

tiltak som blir gjort, noen velger å sette virksomheten på pause, og noen velger å bruke situasjonen som en mulighet til innovasjon i bedriften.

Koronasituasjonen har påvirket alle på ulike måter, flere bedrifter har gått konkurs og mange bedrifter har klart og holde seg oppe. Om bedriftene i nærområdet har en stabil økonomi er de ikke i en stor fare for å gå konkurs, men det er fortsatt en risiko. Pandemien har gitt bedriftene store utfordringer, uten aktivitet i byen vil de ikke få kunder, da vil økonomien synke. Flere små bedrifter i Ciudad Quesada har valgt å stenge ned bedriften sin, uten en god økonomi kan de ikke fortsette virksomheten. Situasjonen er brutal, bedriftene venter på det store smellet der økonomien stiger raskt igjen. Vi er alle klare for en «normal» hverdag, der vi kan

gå ut med venner og familie, og støtte restaurantbransjen.

Dette er et leserinnlegg. Innlegget gir uttrykk for skribentens holdninger.

Uskyldig til det motsatte er bevist - eller til mediene sier noe annet!

Tekst: Mariell Øyen

Mediene skal ifølge «Vær varsom plakaten» blant annet være systemkritiske og voktere av rettssikkerheten. Pressen skal være forsiktige med å identifisere involverte i kriminalsaker. De skal vise respekt for menneskes privatliv og egenart, samt la være å skrive om personlige forhold hvis dette ikke er nødvendig for å belyse saken. Kan vi imidlertid stole på at mediene er sin oppgave verdig?

Mordene på Orderud gård skjedde natt til 22. mai 1999. Dagen etter, den 23.mai, blir likene av ekteparet Orderud og datteren oppdaget. Med det ble tidenes mediekjør rundt en kriminalsak i Norge «blåst» i gang. Det antas at det var opp til 300 mediefolk som jobbet dag og natt med saken. Fra likene ble funnet og frem til

lagmannsrettens dom, hadde for eksempel både VG og Dagbladet omtalte saken imellom 350-400 av sine utgaver. VG hadde den 200 ganger på forsiden.

Omfanget av medieoppmerksomheten var massiv, men også innhold og omtale gikk til tider for langt i negativ retning. Norske redaksjoner ble felt i Pressens Faglige Utvalg (PFU) sju ganger for å ha brutt pressens etiske retningslinjer. Sakene dreide seg om mediernes nærgåenhet og brudd på privatlivets fred, samt krenkende omtaler av de tiltalte.

Hva var det med Orderud-saken som til tider fikk mediene til å glemme sine etiske retningslinjer, saklige diskusjoner, underbygde teorier og nøytralitet? En av årsakene er selve forbrytelsen. Mord av tre beslektete personer, utført på en grov og bestialsk måte, hører til en sjeldenhet i Norge. I tillegg har datter av huset vært i mediene tidligere i forbindelse med sin jobb, samt på grunn av en hendelse med en bombe. Saken har stor nyhetsverdi og er av allmenn interesse. Det vil derfor være naturlig og lite kritikkverdig av mediene å bruke store ressurser på en slik sak. En grunn til at det hele kanskje utarter seg litt er at politiet allerede på første pressekonferanse den 23.mai nevner sønn og bror, Per Orderud, og at en mulig konflikt rundt gården kan være et motiv.

Slik får mediene allerede da kjennskap til den første av hovedrolleinnhaverne i dramaet Orderud. En familiekonflikt fylt med grådighet, hat og svik, og som til slutt ender med massedrap. Motivet er som tatt ut av en bestselger i Kriminallitteraturen. Pressen gnir seg i hendene!

Tre til fire uker etter mordet blir 3 nye mistenkte navngitt. Veronika Orderud, som er gift med Per. Kristin Kirkemo Haukeland, som er søster med Veronika, og hennes tidligere kjæreste Lars Grønnerød. Med det er alle hovedrollene i dramaet besatt. Og hvilken frynsete og suspekt forsamling av mennesker som ble presentert. Medienes omfattende karakterbeskrivelser er nådeløse. Alle fire får passet sitt påskrevet, men spesielt søstrene får gjennomgå. Kvinnelige masse-mordere hører til sjeldenheten. Pressen følte vel sitt ansvar overfor allmennheten tungt på sine skuldre. Daglig ble det publisert artikler om Veronikas og Kristins liv, personlighet og egenskaper. De ble konstant analysert, vurdert og forklart. Stort sett bare ensidig negativt, og for å underbygge at disse «femme fatal» er fullstendig kapable til å ha planlagt og gjennomført denne udåden.

En jevn strøm av oppgulp fra mediene bombarderte altså Norge i tiden etter de fatale skuddene. Du måtte for eksempel være døv, blind og/eller dement hvis du

ikke omtalte Per, Veronika, Kristin og Lars på fornavn. Det er også lett å tenke seg at informasjonsstrømmen gikk helt inn på bakrommene til herredsretten og lagmannsretten. Dommere og meddommere skal selvsagt ikke aktivt oppsøke informasjon om den aktuelle rettssaken. Det kan imidlertid være vanskelig å unngå når saken diskuteres hvor enn du snur og vender på deg. Hørt kan som kjent ikke gjøres om til «uhørt.» Om dommen ble påvirket av mediedekningen kan ikke påstås, men flere har satt søkelyset på problemstillingen i ettertid. Forsvarer Cato Schiøtz omtalte den intense mediedekningen slik: «Pressens rolle som systemkritiker og vokter av rettssikkerheten er i denne saken ofret på løssalgets alter.» Per Orderud sier selv at han tok for lett på mediernes påvirkninger av saken. I et sitat fra 2018 sier han at «vi hadde en formening om at saken skulle avgjøres i retten og ikke i mediene.»

«Vær varsom plakaten» inneholder mange fine ord og gode intensjoner. Heldigvis har vi stort sett en presse som er sitt ansvar bevisst, og holder seg innenfor de etiske retningslinjene som er satt. Ved enkelte tilfeller derimot svikter selvjustisen. Landets selvoppnevnte vaktbikkje og den som skal beskytte enkeltmennesker eller grupper mot overgrep eller forsømmelser, blir selv overgriperen. Det er viktig at vi

mediebrukere vet at dette kan forekomme, og ikke oppfører oss som en gjeng lojale sauer som ukritisk svelger alt en blir foret med. Det idiotiske kravet om at vi trenger å vite «alt om alle» må også justeres. Vanlig folkeskikk er og blir en ledestjerne, Og folkens husk; **IKKE TRO PÅ ALT SOM BLIR FORMIDLET!**

PS! Politiet har også måtte tåle kritikk av sin håndtering av mordgåten. Ensidig fokus og lekkasjer til pressen er påstander som har florerert i ettertid. Forsvarsadvokatene har også blitt kritisert for å komme med lekkasjer til pressen. Men dette er diskusjoner til en annen gang!

Samenes vei til idag

SAMENES HISTORIE

Tekst: Marte Brenno

Bilder: Privat

Samene er et folk som bor i fire land; Norge, Sverige, Finland og Russland. De fleste bor i bestemte områder i disse landene, som før i tiden var et sammensatt land kalt Sápmi - lappeland. Men hvorfor har de ikke et eget land i dag? Hva skjedde? Det var jo samene som kom først. Hvorfor kan samene her i Norge både snakke samisk og norsk, i mens vi ikke kan snakke samisk? Er samene blitt assimilert av fornorskingspolitikken til å ta for seg den "norske" kulturen og språket, eller ikke? Jeg skal ta med flere punkter i samenes historie, som jeg selv forbinder med fornorskingspolitikken og hvordan vår nasjon har blitt slik den er den dag i dag.

Sápmi ble for første gang delt opp av nasjonale grenser

Året 1751 er en sentral del av samenes historie. På denne tiden var Danmark og Norge fortsatt i union med hverandre, det samme gjaldt Sverige og Finland.

Grensetraktaten mellom Sverige-Finland og Danmark-Norge fra 1751 innebærte at Sápmi for første gang ble delt opp av nasjonale grenser. Dette satte en stor preg for samene fremover i tid. Som for eksempel fornorskingspolitikken.

Da samenes kultur og historie ble preget av det norske

Som jeg har tolket det, ved å ha observert myndighetens handlinger, ønsket de i slutten av 1600-tallet å øke folketallet i Finnmark. Dette førte til bedre økonomi for nordmenn som flyttet nordover til Finnmark for å slå seg ned. Dette ville også kvenene (finske innflyttere) være med på. I løpet av 1800-tallet ble befolkningen i Finnmark femdoblet. Nordmennene og kvenene kom hovedsaklig til nord for å drive med jordbruk eller få en del av fisken som var utenfor Finnmarkskysten.

Myndighetene prøvde å fornorske samene

Fra omkring midten av 1800-tallet ble det satt opp et mål; den norske befolkningen skulle være størst mulig. I forbindelse med dette ga staten etnisk støtte for etnisk norsk befolkning i visse strøk. Dette kan jo ses på som positivt, men ved hjelp av dette tiltaket la staten store hindringer for kvenenes og samenes lokale jordbruksvirksomhet. Staten innførte bl.a. et tiltak i 1864 om at det ikke skulle måles eller hentes jord i Alta, Talvik, Lakselv, Børselv og Stabbursnes i Porsanger, Tanadalen og i Sør-Varanger. Senere gjaldt dette hele Karasjok kommune. Disse stedene var der staten gav økonomisk støtte for etnisk norske. Men det var fortsatt en del nordmenn som bodde i disse områdene og tiltaket gjaldt ikke dem, de kunne fortsatt selge jord. Dette var en klar forbindelse, etter min mening om at dette drives av politikere som vil det beste for nordmenn og ikke de som da var "etnisk" norske. Men dette tiltaket stoppet ikke samenes utvikling. For jordbruket i nesten hele Karasjok kommune ble drevet av selveiende samer, helt opp mot vår tid. I 1970 så var ca 80% av de største melkeleverandørene eid av samer. Vi kan si at til tross for myndighetenes forsøk på å hindre samene i å utvikle seg både finansielt og i å bli mektigere, klarte samene nettopp dette.

I 1860-årene planla myndighetene å fordrive samene fra boplassene deres for å gi plass til nordmenn. Det var i bygda Bieskenjårga. Dette ble heldigvis ikke gjennomført, trolig på grunn av sterke protester fra de lokale holdt. Blant dem som protesterte var den samiske ordføreren i Karasjok. Denne bygda er i dag samisk.

Etter at Norge hadde fått eller tatt store deler av de gamle samiske områdene, ble det viktig at samene skulle bli så norske så mulig. For å oppnå dette brukte norske myndigheter makt slik at samene skulle bli som nordmenn, leve og bo mest mulig som nordmenn, og at de skulle gå over til å snakke norsk, at det skulle snakkes og skrives norsk på skolen og ikke samisk. Samene skulle rett og slett bli norske enten de ville det eller ei. Dette er fornorsking.

Fra 1850-årene fikk lærere faktisk, i tillegg til vanlig lønn, utbetalt bonus, hvor størrelsen varierte hvorvidt de lyktes å lære fra seg norsk. Det var heller ikke mange som klarte å motstå fristelsen til å oppnå denne bonusen, med unntak for demonstranter imot dette opplegget. Hvordan er det idag? Er det fortsatt urettferdighet? Drives det fortsatt med fornorsking?

Fornorsking fortsatte helt opp til midten av 1900 tallet, men de siste femti-seksti årene har det skjedd store endringer. De

som bestemmer her i landet har forstått hvor viktig det er å ta vare på det samiske språket, og hvor viktig det er at samiske barn lærer sitt eget morsmål. I dag kan barn og foreldre i de samiske områdene velge om barna skal ha samisk eller norsk som hovedspråk på skolen, og det finnes lærebøker på både samisk og norsk. Jeg synes at det er kjempebra at politikken i landet vårt har utviklet seg å blitt mer modent og at vi kan legge bak oss urettferdigheten som skjedde før i tiden, som fornorskningsperioden. Historien vår bærer mye forferdelig, men det har vært med å bygge nasjonen vår som den er i dag, tross forferdelighetene og urettferdigheten gjennom historien. Jeg er fornøyd med hvordan vi er i dag, for hvorfor kan ikke vi med forskjellige kulturer og etniske bakgrunn leve

som verdensborgere? Det er jo nettopp det vi gjør nå, respekter hverandre og lever sammen, det kan jo ikke bli bedre. Det at vi kan respektere og inkludere landets gamle religioner og kultur. Da snakker jeg selvfølgelig ikke bare om det som ses på norsk, men den samiske. For jeg mener at samene har vært med å bygge mye av den norske kulturen, for de var her først, men fortsatt så har samene oppbevart mye av deres gamle kultur, som jeg synes er en fin historisk skatt, som bør være verdt gull.

Fosen Fjord Hotell – overlever dere?

Fosen Fjord Hotel er et hotell som ligger midt i hjertet av Fosen, Åfjord, utenfor Trondheim. Dette er et søtt lite hotell som består av 40 rom til sammen, en bar, nattklubb og åpen restaurant, med en familievennlig og hjemmekoselig stemning. Det hotellet er mest kjent for er utsikten fra rommene, 26 av rommene ligger vendt mot elven og fjorden og har en flott utsikt. Disse rommene er sterkt etterspurt blant gjestene som kommer til hotellet. Maten som blir servert på hotellet er laget fra bunnen av og er laget med ren kjærlighet – noe man legger godt merke til. Før korona hadde hotellet en veldig mørk framtid. Det var

andre ledere
som styrte
hotellet og
økonomien gikk

i minus og holdte på å gå konkurs. Hotellet var utdatert og veldig lite hjemmekoselig, på grunn av mangel på penger og for lite ansatte. Med dette ble konsekvensene bare

verre, det var lite med kunder i restauranten og lite kunder som ville bestille rom. Dette var på grunn av dårlig rykte, både om lederne og kokken som var ansatt på denne tiden.

Når koronakrisen ankom Norge, hadde hotellet allerede fått nye ledere, som førte til store endringer i bedriften, en mer stabil økonomi og jevnlig med kunder. Daglige lederne gjorde store forandringer med hotellet, de fleste rommene ble pusset opp, hotellet ble malt om og byttet kokk. Med dette fikk hotellet et bedre rykte og ble mer en familievennlig plass. Når korona først kom ble de fleste reddet for å gå utenfor sin egen dør og turte i hvert fall ikke å nærme seg et hotell, det var lite kunder og hotellet ble en stor bekymring for lederne. I Nærmere juli, midt i sommerferien, fikk innbyggerne i Fosen trangen på ferie og kos, og derfor valgte å bruke hotellet som en «get away». Baren ble mer i bruk, på kveldene og restauranten ble stadig mer full.

Fosen aktiv ble etablert våren 2019, og blir for det meste ledet av Andreas Dahl og hans kollega Julian Jonsbråten. Dette er et attraksjonssenter og informasjonssenter som driver med aktiviteter som for eksempel, el – sykkelturner, paddling i sjøen, fjellturner og alt du kan tenke deg. Fosen Aktiv startet høsten 2019 med å

etablere Fosen Grand Tour. En elsykkelrunde på Fosen på opp til 5 dager. De har investert i 30 el sykler for å serve Fosen Grand Tour, med oppstart våren 2021. Denne bedriften befinner seg på utsiden av hotellet, og er lett synlig.

Fosen aktiv ble opprettet av hotellet som et ekstra tilskudd for bedriften, for å øke turismen og økonomien. Dette har vært et smart og innovativt forsøk på å forbedre økonomien til

bedriften. Dette har hjulpet

hotellet på en veldig positiv måte. Da covid – 19 kom til Norge i 2019, fikk den norske befolkningen en stor anbefaling om å feriere i eget land, altså Norge. Dette betydde å oppleve Norge, som en turist. Med dette ble det populært å dra på turer og oppleve naturen og bruke det vi har i våres velferdsstat. Derfor ble fosen aktiv et flott tilskudd for Fosen og turistene som velger å feriere der. Ettersom hotellgjestene består et stort flertall av arbeidere fra Vestas og andre selskaper som driver med vindturbiner, har fosen

aktiv blitt veldig populær blant disse for å få en forandring i hverdagene. Dette har vært med på å skape en stor forandring i økonomien til hotellet, og en høyere vekst blant kundene.

Nye trender som Fosen Fjord Hotell måtte ha tilpasset seg på grunn av Covid – 19 er for eksempel tiltak som når Vestas og andre kompanier som driver med vindturbiner kommer til hotellet må de gjennomføre en karantene tid på 10 dager. Hotellet må være mer oppmerksom på hvem som kommer, hvor de kommer fra, og om de har allerede vært i karantene eller ikke. Dette handler også at hotellet skal kunne gjøre en smittesporing. Derfor må alle gjestene som kommer, skive seg inn i en bok.

Hotellet har også utviklet en «take away» meny, for å bli mer koronavennlig. Hotellet bruker også hansker og munnbind under servering av gjester. Dette blir også ekstra kostnader og vanskelig å beregne i forhold til hvor mange som gjester som kommer og ikke kommer. Fordi dette er vanskelig for et kjøkken å beregne mengden av matvarer som skal bestilles, i forhold til hvor mange gjester det kan eventuelt komme. Hotellet har også holdt en lav profil i forhold til hvordan korona er i nærområdet og rundt om i Norge. Hvis man legger alt dette sammen så blir dette en veldig stor belastning for hotellets økonomi. I tillegg får ikke serveringssteder

/ utesteder veldig mye støtte fra staten, men når de først får holde åpent, så blir utestedet / serveringsstedet første som får skylden hvis koronautbrudd skulle skje.

I den siste tiden i pandemien, har hotellet

vært midlertidig stengt og var ikke tilgjengelig for gjester eller kunder. De har nå nylig i januar/februar åpnet opp for kunder som vil spise i restauranten og nå tilgjengelig for å ha overnattingsgjester.

I Fremtiden har denne aktøren store planer om å utvide nattklubben (Backstage) som ligger i underetasjen. Dette er et prosjekt som allerede er i gang, revd ned og nå skal pusses opp. Ble det vist til av en kollega. Der de skal sette opp en ny bar, dansegulv, poker hjørnet, og andre populære aktiviteter. Nattklubben (Backstage) på Fosen Fjord Hotell ble stengt i starten av koronakrisen og har vært stengt i lang tid. Dette var en gylden mulighet for hotellet å bruke tid på under den verste tiden i korona. Da alt var stengt.

På tur med Daniel

DATO: 10.02.21

Tekst: Daniel Benitez
Bilder: Daniel Benitez

I denne utgaven av *På Tur med Daniel Benitez* skal jeg ta deg med på min

opplevelse av den japanske restauranten *Suki-yaki*. Restauranten ligger rett innenfor hjertet i Ciudad Quesadas, nemlig byens stolthet, Quesada porten. Denne restauranten kom nylig til byen og er blitt en stor snakkis, av den grunn valgte jeg å prøve ut Suki-yaki og se hva de har å by på.

Suki-yaki har valgt å ha en litt mer treaktig design som fanger blikket ditt, men er kanskje litt for usynlig. Restauranten har veldig asiatisk utseende og aroma. Inngangen til Suki-yaki består av en glassdør med masse trær på, noe man legger godt merke til når man kommer.

Innsiden av restauranten har også en veldig treaktig stil, som de fleste asiatiske og japanske restaurantene har. En ganske standard stil, men også veldig ren stil. Baren har en veldig rolig og koselig stemning. I tillegg til bar bruker de også baren til å ha ferske matvarer og grønnsaker, som vises frem og gir en mer trygghets betryggelse for kundene. Noen av rettene kan være litt for «overpriced» for å ligge i Ciudad Quesada. De ansatte

var ordentlige, og var veldig serviceinnstilte.

Det jeg syns *Sukiyaki* klarte veldig godt var å tilpasse seg Covid – 19 situasjonen, og skaffet seg raskt «takeaway» og med rask og god service. Da jeg skulle bestille mat (takeaway), var jeg veldig usikker på hva alt var og forsto ikke helt hva som sto i menyen, så jeg måtte søke opp rettene selv. Det jeg kom fra, til var at jeg ville smake på to forskjellige retter. Da valgte jeg en type sushi, som forretter og en ris – rett til hovedrett.

Maki de pato er en annen type sushi med rå fisk som de fleste er vant med. Denne typen sushi består av ris, avocado og crispy and. Maki kan også bestilles med tunfisk og laks. Denne retten kan være kjempegod for de som liker all sushi, men dessverre falt ikke meg i smak, selv om jeg byttet ut rå fisk med crispy and.

Yakimeshi de pato er en ris – rett som

består av ulike grønnsaker, egg, syltet ingefær og and. Denne retten kan også

bestilles med valgfritt kjøtt eller sjømat du vil. Ris – retten har veldig mange gode smaker, og man blir lett mett på denne bollen med ris. Man får mye for prisen, noe man gjør med mange av de andre matrettene også.

Konklusjon;

Av det jeg selv smakte fra restauranten *Sukiyaki* var det særlig Yakimeshi de pato

som overrasket. Alle de forskjellige smakene, fargene og selvfølgelig lukten. Alt gikk sammen, av smakene og jeg kunne spare maten til senere også, siden den er så mettende. Alt i alt vil jeg, Daniel Benitez, gi denne restauranten en terningkast 4.

God service, god mat og koselig stemning. Anbefales på det sterkeste.

Media bryter lover i kampen om lesere

ORDERUD GÅTEN

Orderud saken, Norges største uløste drapssak er trolig den kriminalsaken som har fått mest oppmerksomhet i media i Norge, noen sinne.

Tekst: Marte Brenno

Bilde: Google søk «Orderud saken»

Trippeldrap

22. mai 1999 ble ekteparet Kristian og Marie Orderud myrdet med deres datter Anne Orderud. Ekteparets sønn Per Orderud og Veronica, hans kone er to av fire siktede for trippeldrapet.

Søsteren til Veronica, Kristin Kirkemo og hennes ekskjæreste Lars Grønnerud er også siktet i saken.

Alle fire av de siktede ble dømt 22. juni 2001 i Nes herredsrett. Tre drept og fire dømt, men ingen dømt for selve drapet. Per, Veronica, Kristin og Lars satt alle inne for medvirkning til drapet. Per og

Veronica fikk begge 21 års fengsel for overlagt drap, eller medvirkning til overlagt drap. Lars Grønnerud ble dømt til to og et halvt års fengsel etter å ha blitt frifunnet hovedtiltalt. Han ble dømt for uaktsomt medvirkning til drap, men saken ble anket og han ble dømt til 18 års fengsel.

Kristin Kirkemo satt inne 16 år. De har enda ikke funnet den faktiske drapsmannen.

Mediamat

Trippeldrapet fikk en oppmerksomhet i media usammenlignbar noen annen kriminalsak i Norges historie. Det var nesten daglig omtale om saken i månedsvis. De siktede ble omtalt med fulle navn og private bilder. Dette førte til debatt om både medias håndtering av saken og lekkasjene politiet og forsvarerne har gitt media. Per Orderuds advokat Cato Schiøtz mente det aldri hadde vært så vanskelig å skille mellom bevisføring i og utenfor retten som i denne saken. Synsing fra media er et problem for juryen, sier han også.

Paragraf 267 – *Privatlivets fred* skulle jo beskyttet de tiltalte til en viss grad, men media var ute av kontroll og ble felt 7 ganger av PFU for bruddene med bot. Boten ble betalt og ingen forandring ble

gjort, avisene tjente altfor godt på saken til å stoppe.

Fatale søstre, manipulerte menn

Søstrenes omtale i media stiller ekstremt dømmende i forhold til mennene. Veronica og Kristin blir omtalt som en manipulerende, impulsiv heks og en femme fatale som bruker sin seksualitet for å få makt over menn.

Det gikk dårlig med Kristin, hun var involvert blant annet i rus og kriminalitet fra før av. Veronica ønsket seg noe annet enn det fortiden hennes hadde å by på, hun ville opp og frem i samfunnet, media mente derfor at om hun var i stand til å gifte seg for sosial mobilitet, kunne hun også drepe for det for å sikre seg gården.

Per og Lars på den andre siden var ofrene i saken. De manipulerte, forelskede mennene som gjorde dette for sine elskede. Per Orderud drev jo Orderud gård, og som en odelssønn utdannet jurist var det usannsynlig for leserne at han kunne finne på noe sånt selv. Han ville jo arvet gården uansett, foreldrene var gamle og hadde nok ikke altfor lenge igjen å leve. Lars ble omtalt i media som en veltalende, troverdig og overbevisende person under rettssaken, han måtte derfor også til en viss grad være uskyldig.

Vi ere en nasjon, vi med

Tekst: Malin Ullebø

I desember 2020 kunne vi lese i avisen *Nordlys* om en jente som var blitt trakassert på bussen i Tromsø fordi hun snakket samisk. Tidligere på høsten ble en mann slått ned midt i sentrum fordi han gikk med en samisk kofte. Hvordan er dette mulig i 2020? I denne teksten skal jeg ta for meg samenes kultur og drøfte denne påstanden: Det er viktig å ta vare på den samiske befolkningen og kulturen i Norge.

Samene er en urbefolkning i Sápmi, det er en betegnelse på samenes nasjon som ligger i Nord-Europa. Et annet ord for nasjonen er Sameland, de befinner seg i 4 forskjellige land som er Norge, Sverige, Finland og Russland. Samefolket i Norge vokser seg større med årene, de er en minoritet i utvikling. Samenes historie er sår for mange, gjennom flere tiår har samene vært gjennom rasisme, hat og krenkelser. Om vi ser tilbake på historien, var mange samer pessimistiske for urbefolkningens fremtid. Samene var splittet fra samfunnet og sosial undertrykkelse preget minoriteten.

I dag er det ca 80 000 samer i verden og 40 000 er bosatt i Norge. Samene var opprinnelig urfolk som levde som nomader, de bodde i lavvo og flyttet etter reinsdyrflokken. Det er historiske hendelser som setter preg på hvordan de lever i dag, flere av befolkning lever i takt med dyrene. Samer lever likt som majoriteten, de bor i «vanlige» hus og går på skole, mange samiske familier har reinsdyr og tar vare på dem slik forfedrene gjorde. Det er samer i de fleste arbeidsgrupper, men det er også mange som henter sin inntekt fra primærnæringene, hovedsakelig fra småbruk som reinsdyrdrift og fiske. Samer følger historiske tradisjoner som kulturen har tatt vare på, som for eksempel med mat og musikk. Samisk musikk er en uttrykksform, joik er den viktigste sjangeren der samene taler til verden.

Ella Marie Hætta Isaksen er en norsk, samisk musiker fra Tana. Hun er en av Norges største forbilder og artist, hun er en låtskriver som produserer samisk musikk. Sammen med bandet hennes, Isák, sprer de budskapet sitt gjennom musikken og viser verden kulturen sin. I oktober 2018 vant hun stjerne-kamp som går hvert år på NRK, hun ga publikum frysninger med sin opptreden. Med hennes fabelaktige joik, gikk hun seiret ut av lokalet, finalen omtales som den best noensinne. Hennes opptreden berørte mange, hun forteller om

samenes kamp gjennom joiken, en sang som forteller historien bedre med enn ord, vi trenger ikke en direkte oversettelse for og se hva hun føler. Isaksen er et godt eksempel på mot og håp, hun kjemper for sine forfedre, og står sterkt på scenen med bena plantet i jorden.

Fornorskingspolitikk er et begrep for å gjøre noen «like» som for eksempel majoritetsgruppen, at samiske barn gikk på skole for og bli «norske». Romantikken handlet om at Norge skulle være en nasjon, dette har vært en stor påvirkning på hvordan nordmennene tenkte. I Norge skulle de være et folk med en nasjon, da måtte samene bli fullstendig norske. Samene har vært en urbefolkning i Norge i mange hundre år, og allerede på 1850-tallet begynte fornorskingspolitikken mot samene. Det er på denne måten samene ble krenket og undertrykt i samfunnet. Assimilering er sentralt begrep innenfor fornorskingspolitikk, det betyr at en minoritetsgruppe som samene, blir «fornorsket» til å være lik majoritetsgruppen i landet. De blir tvunget til å bli noen andre enn de er, som innebærer at de tvinges til å for eksempel snakke et annet språk. Det ble plantet en tanke der de skulle tro at de ikke passer inn i samfunnet, en minoritet som var i stor fare. De ble «jaktet på» av myndighetene

og tvunget til å snakke norsk, slik at de glemte sin egen identitet.

På grunn av fornorskingspolitikken ble språket til samene satt i en stor fare, samiske barn vokste opp uten sitt morsmål, å snakke det samiske språket var forbudt. Språkgruppen er spredt i Sápmi/Sameland, de mest brukte er nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. I Norge snakker de fleste samene nordsamisk, det er få samer som snakker lulesamisk og sørsamisk, språket er derfor alvorlig truet. Det samiske språket er fremdeles truet og må bli tatt vare på, dette er en stor konsekvens av norske myndigheters fornorskingspolitikk. Flere virksomheter i Norge jobber aktivt for og få språket mer synlig, og de snakker mer samisk i dag enn noen gang. Den dagligdagse bruken av samisk er tilbake, dette er på grunn av at de ikke blir straffet for å snakke sitt morsmål, og ved bruk av samisk undervisning på skolen. I følge Regjeringen.no er samisk et utdødt språk i en internasjonal sammenheng. Utviklingen har vært positiv de siste tiårene, men i det store bilde er språket i ferd med å forsvinne.

ILO-konvensjonen er en avtale laget av FN der urfolk og stammefolk skal ha folkelige rettigheter. Konvensjonen forplikter at staten skal respektere urfolket, de skal ha rettigheten til sitt landområde, retten til og

delta i beslutningsprosesser, retten til og selv identifisere seg til en bestemt gruppe, og ikke minst retten til undervisning på eget språk. FN kom med konvensjonen i 1989, og Norge ratifiserte avtalen 20. Juni 1990. Norge forpliktet seg til å følge avtalen, men Finland, Sverige og Russland valgte og avstå konvensjonen. 23 land har ratifisert denne avtalen, og tre fjerdedeler av Sápmi er ikke en del av avtalen. (7. August 2020)

På tv.nrk.no er det en debatt fra 1981 der samefolket diskuterer fremtiden til minoritetsgruppen, de har samiske representanter fra to av de fire Sápmi-landene, Norge og Sverige. I debatten diskuterer de hvilken fremtid samefolket har, dette er i utgangspunkt i myndighetenes forsikring om at samene skal bestå som et eget etnisk folk. Jeg vil si at denne debatten har vært sentral i ILO konvensjonen, Norge har endret synspunkt på urbefolkningen og lar samene snakke høyt og tydelig til nordmennene. Debatten ble sendt på direkte sendt tv i 1981, og har påvirket hele Norge til og innse hvem samene er, og hvorfor det er viktig at de forblir en sterk befolkning. I debatten snakker de om det er naturlig med et sameparlament i Norge, der forteller de samiske representantene at det er viktig med et folkevalgt organ for samene. I debatten er de alle enige om at Norge trenger et parlament som snakker for

samenes sak. Myndighetene var positive til dette, og var enige om at samene skal ha rett til medlemskap i beslutningen som omhandler dem. I debatten er det også snakk om retten til natur ressurser, kunnskap og kultur. Meningene og påstandene i debatten fra 1981 har hatt en påvirkning på ILO konvensjonen, som senere ble vedtatt i Norge i 1990.

Sametinget ble diskutert i debatten som ble sendt i 1981, myndighetene var positive til samenes sak, men et same-parlament var ikke like rundt hjørnet. Det tok 8 år før sametinget ble grunnlagt, 1989 er året det kom et folkevalgt organ som de har debattert og diskutert om. Samenes kamp i samfunnet ble lyttet til og samene fikk en plattform for samepolitikk og spørsmål. 6. februar 1992 fikk samene en nasjonal dag, nasjonal dagen omtales også som samefolkets dag. Denne dagen er spesiell for samene, 6. februar 1917 ble det første landsmøtet holdt, samer fra hele Sápmi møttes i Norge for å snakke om felles saker over nasjonalstatsgrensene. Møtet i metodistkirken i Trondheim samlet omkring 150 samer, hovedsakene som ble diskutert var kravet på samisk skole der barna fikk samisk undervisning. I moderne tid vet vi at dette ikke skjedde, barna ble tvunget til å snakke norsk og var det motsatte av hva samene ønsket. Samenes kamp var brutal, den 6. februar feirer de

motet til deltakerne i 1917, og stå opp for sin kultur med hevet hodet.

Minoriteten i Sápmi har vært gjennom mange hendelser som krenker samenes identitet og kultur, selv i dag er mange som er utsatt for rasistiske kommentarer. Raseideologi er en betegnelse på at det finnes forskjellige raser og underlegne menneske raser, og noen er mindre verdt enn andre. Dette kalles også rasisme som er et begrep vi muligens bruker oftere, rasisme som utallige minoriteter opplever hver dag. «Lapp» er for eksempel et rasistisk ord som brukes av ikke-samer for å krenke samene og deres nasjonalitet. Befolkningen i Sápmi har hatt krenkende samfunnsmessige ideologier etter seg, dette befinner seg også i samfunnet per dags dato. Mange unge samer har fått rasistiske kommentarer som krenker dem, identitet og nasjonalitet blir undertrykt av ikke-samer. De kan for eksempel bli kaldt en «lapp», eller bli bedt om å snakke norsk i butikken. Det er nedsettende å fortelle en same hva de skal, og ikke skal gjøre, og be en same ikke snakke samisk offentlig er rasistisk på mange måter. Det trekker frem samenes historie og bruker dette for å heve seg over dem, å bruke en sårbar hendelse for å krenke andre og fremme seg selv.

Hverdagen til unge er problematisk til tider, og være en same i 2021 skal kun komme med gode fordeler, men historien

strekker seg frem iblant. Mange samer har følt en skam for å være annerledes, miljøet de bor i har en stor påvirkning på hvordan de føler seg. Ella Marie er et godt forbilde i dagens samfunn, i 2019 holder hun et foredrag om samisk identitet. Hun snakker om hvordan det er å vokse opp som same i Norge, ulike fordommer og konflikter hun har møtt på. «En mangold av kulturer er en styrke, ikke en svakhet» sier Ella Marie Hætta Isaksen til publikum. Hun har opplevd ulike former for krenkelser, både bevisste og ubevisste.

Mange samer opplever og få et par dumme spørsmål, disse kan komme frem som fordomsfulle og at de kan krenke nasjonaliteten. Som for eksempel: «Hvor mange prosent same er du egentlig?» Isaksen mener at slike spørsmål er unødvendige, hun er 100% samisk og 100% norsk, dette er dumme spørsmål de kan tåle. Hun møter også på mange som ikke har mye kunnskap om kulturen, «Å er det deg! Kan ikke du lære meg og jodle litt?» Dette er uvitenhet på sitt beste, mennesker som ikke vet hva de snakker om. Det er det største problemet med fornorskingspolitikken, myndighetene som ikke tar hensyn til kulturen for de vet ikke hvordan de har det, de var ikke i samenes fotspor.

Samene er kjent for sin unike matkultur og ikke minst en bærekraftig levemåte. En stor del av samisk kultur er reinsdyrdrift, i

flere generasjoner går familiedriften videre. I reiselivet er samene kjent for sin bærekraftige livsstil, de bruker hele reinsdyret og kaster ikke mat. I forhold til Norsk utvikling, har vi mye og lære av minoritetsgruppen i Norge. I 2015 kastet Norge ca 355 000 tonn, samene kaster ikke like mye mat, dette er for at ingenting fra dyret blir kastet. De bruker omgivelsen sine til det fulleste, i naturen befinner det seg varer som mange ser på som ugress eller lignende, dette velger samene å ta i bruk, og det kan vi lære av.

Er det viktig å ta vare på den samiske befolkningen og kulturen i Norge? Det er flere for argumenter og mot argumenter, nasjonen har mye og lære fra andre kulturer. Vi er en nasjon i Norge, en nasjon som består av ulike kulturer, minoritetsgrupper som former og utvikler landet. Fornorskingspolitikken på 50-tallet er et godt eksempel, om landet består av en kultur, vil fordommer for andre vokse seg større. Det viktigste med nasjonen er hvordan den utvikler oss mennesker, og uten ulike kulturer og tradisjoner i et land, blir vi et folk med fordommer for andre mennesker. Derfor er det utrolig viktig å ta vare på minoriteten i Norge, ikke bare samene, men absolutt alle. Romanifolket, skogfinner, jøder og andre grupper er viktig for Norges helhet, en nasjon som skaper ett fritt bosted for alle.

Mange mennesker mener at samene ikke er mer enn en utgiftspost, å kaste bort og bruke flere millioner kr i året på samiske skoler og samfunn. «Det er unødvendig å bruke mye penger for å ta vare på det samiske språket.» Det er jeg fullstendig uenig i, å bruke millioner av kroner er en konsekvens av myndighetenes handling. Fornorskingspolitikken har påvirket tusenvis av familier, flere voksne som ikke kan morsmålet sitt. Det er flott og se i moderne tid, at myndighetene og de adle har snakket til samefolket og beklaget for sine handlinger. Samefolket har fått sin plass i samfunnet, de har i dag sin egen nasjonale dag, en politisk stemme i sametinget og rettigheter samene på 50-tallet drømte om. Språket vokser, og det varmer at flere samer sier at de er stolte over sin nasjonalitet og identitet. Urbefolkningen i Norge vokser, de er en del av hele nasjonen, med sin egen kultur og tradisjon.

